

DÍL XVIII

Smlouva o obchodním zastoupení

§ 652

(Základní ustanovení)

(1) Smlouvou o obchodním zastoupení se obchodní zástupce jako nezávislý podnikatel zavazuje dlouhodobě pro zastoupeného vyvíjet činnost směřující k uzavírání určitého druhu smluv (dále jen "obchody") nebo sjednávat a uzavírat obchody jménem zastoupeného a na jeho účet.

(2) Obchodním zástupcem nemůže být

- a) osoba, která může jako orgán zavazovat právnickou osobu,
- b) společník či člen podle zákona zmocněný zavazovat ostatní společníky nebo členy, nebo
- c) likvidátor nebo insolvenční správce.

(3) Ustanovení o obchodním zastoupení se nepoužijí na

- a) obchodní zástupce, jejichž činnost není placena, nebo
- b) osoby působící na českém nebo zahraničním regulovaném trhu či v českém nebo zahraničním mnohostranném obchodním systému nebo na komoditní burze.

(4) Smlouva o obchodním zastoupení musí mít písemnou formu.

1. Obchodní zastoupení vznikající **na základě dohody** smluvních stran je **synallagmatický závazkový vztah**, v němž se jeden z partnerů, označovaný jako **obchodní zástupce**, zavazuje **dlouhodobě** aktivně působit pro druhého účastníka – **zastoupeného** – s cílem umožnit mu uzavírání určitého druhu smluv (obchodů) **s třetími osobami**, respektive jeho jménem a na jeho účet přímo obchody sjednávat a uzavírat.

2. Institut obchodního zastoupení, upravený v **§ 652-672a obch. zák.**, bývá řazen mezi tzv. **relativní obchody**, z čehož vyplývá, že se jeho právní úprava nevztahuje na všechny subjekty obecně, ale jen na vztahy mezi podnikateli, jestliže je s přihlédnutím ke všem okolnostem při vzniku vztahu zřejmé, že se týká jejich podnikatelské činnosti – § 261 odst. 1. Relativními obchody jsou současně i závazkové vztahy podle § 261 odst. 2, nelze tedy zcela vyloučit, že sjedná tento vztah z pozice zastoupeného stát či samosprávná územní jednotka.

3. Zákon podle § 262 umožňuje **písemnou dohodu** smluvních stran sjednat, že se jejich závazkový vztah, který nespadá pod § 261, přesto řídí obchodním zákoníkem. Jak vyplývá ze základního ustanovení, **obchodní zástupce však musí být podnikatelem vždy**, využit této smluvní možnosti lze tedy pouze pro stranu zastoupeného.

4. Ustanovení upravující smlouvu o obchodním zastoupení se použijí jen na ty smlouvy, jejichž obsah dohodnutý stranami zahrnuje podstatné části smlouvy vymezené základním ustanovením tohoto smluvního typu. Také zde však platí, že účastníci mohou – za stanovených podmínek – uzavřít nepojmenovanou smlouvu s obdobným obsahem. Samotná právní úprava tohoto smluvního typu, jež je protkána řadou **kogentních ustanovení**, může být však jen s obtížemi v textu smlouvy vyloučena (vzhledem ke kogentnímu ust. odst. 1 § 269 ObchZ). Z něj vyplývá, že vztah odpovídající základním obsahovým prvkům smlouvy o obchodním zastoupení, tj. **„závazku vyvíjet soustavnou činnost pro**

zastoupeného“ a „**vymezení druhu obchodů, které se obchodní zástupce zavazuje zprostředkovávat či uzavírat**“, nemůže být sjednán jako inominátní, který by nebyl vázán kogentní úpravou tohoto smluvního typu. Praxe se pak toto ustanovení pokouší obejít nejrůznějšími typy smluv „o spolupráci“, „o součinnosti“ apod., jejichž platnost je však velmi často pochybná.

5. Institut obchodního zastoupení do značné míry podléhá harmonizačním tendencím Evropských společenství (respektive Evropské unie), jejichž cílem je maximální sblížení právních rádu jednotlivých členských států. Proces harmonizace, jenž se týká mj. též úpravy závazkových vztahů, probíhá zejména prostřednictvím směrnic Rady ES, do souladu s nimiž jsou členské státy společenství povinny uvést své vnitrostátní předpisy. Jednou z nich je i **Směrnice Rady č. 86/653/EHS** z 18. 12. 1986, **regulující vztahy mezi obchodními zástupci a zastoupenými**. V souladu s přístupovými smlouvami k EU tuto směrnici implementovala i Česká republika, a to tzv. harmonizační novelou - zákonem č. 370/2000 Sb., účinným od 1. 1. 2001. Obecně můžeme konstatovat, že citovaná směrnice významným způsobem zvyšuje právní jistotu obchodního zástupce, její začlenění do české právní úpravy prostřednictvím řady **kogentních ustanovení** s sebou přineslo výrazné posílení postavení jedné ze smluvních stran (když se jedná o stranu v mnoha případech „slabší“, již jsou předkládány návrhy adhezních smluv bez možnosti do nich aktivněji zasáhnout).

K odst. 1

6. Aby mohla být platně uzavřena smlouva o obchodním zastoupení, musí obsahovat následující podstatné části vyplývající ze základního ustanovení:

- **přesné určení smluvních stran** – obchodního zástupce a zastoupeného (viz komentář k odst. 2 a 3 tohoto ustanovení),
- **vymezení předmětu smlouvy** - závazek obchodního zástupce dlouhodobě pro zastoupeného vyvíjet činnost směřující k uzavírání určitého druhu smluv (obchodů) nebo sjednávat a uzavírat obchody jménem zastoupeného a na jeho účet,
- **určení druhu** sjednávaných, respektive uzavíraných **obchodů**,
- **úplatnost** - závazek zastoupeného poskytovat obchodnímu zástupci za jeho činnost provizi (vyplývá pouze nepřímo z § 652, odst. 3 písm. a).

7. První odstavec § 652 zahrnuje pouze **definici smluvních povinností obchodního zástupce**, zatímco ekvivalentní **povinnost zastoupeného k úhradě provize** byla přesunuta do dalších ustanovení (mimo zmínky o tom, že jde o placenou činnost v odst. 3 písm. a). Předmět činnosti zástupce je formulován podrobně - zdůrazněna je **dlouhodobost zastoupení** a mimo „vyvíjení činnosti směřující k uzavírání obchodů“ je počítáno i s tím, že zástupce bude moci „sjednávat a uzavírat obchody jménem zastoupeného a na jeho účet“. Při formulaci každé smlouvy o obchodním zastoupení tedy **bude nutno rozlišit, zda má být předmětem činnosti zástupce pouhá „činnost směřující k uzavírání smluv“** (jež poté uzavře sám zastoupený), nebo zda bude zástupce uzavírat smlouvy jménem zastoupeného, tj. - obdobně jako mandatář - **činit jménem zastoupeného právní úkony**.

8. Zákon v § 652 odst. 1 používá spojku „nebo“ [ve slučovacím poměru], z čehož vyplývá, že není patrně vyloučeno smluvní ujednání, jež stanoví, že u určitého druhu obchodů bude „vyvíjena činnost směřující k jejich uzavírání“ a u jiných smluv bude dohodnuto přímo „sjednávání a uzavírání obchodů“. **Konkrétní vymezení druhu** (smluvního typu) sjednávaných, respektive uzavíraných **smluv** je nezbytnou součástí platné smlouvy o obchodním zastoupení, **nepostačí** pouhé **obecné označení** „všech obchodů“.

9. Jak je v základním ustanovení zdůrazněno, obchodní zástupce jedná jako „**nezávislý podnikatel**“, závazností tohoto ust. je tudíž vyloučeno, aby smlouvu o obchodním zastoupení uzavřel dle ust. § 262 ObchZ „nepodnikatel“; veřejnoprávní úprava pak pro tuto činnost předpokládá **platné živnostenské oprávnění**.

K odst. 2

10. Jistý stupeň nesourodosti vzhledem ke koncepci obchodního zákoníku, jenž prozrazuje dodatečné začlenění některých prvků úpravy v souvislosti s její harmonizací, vykazují mj. ustanovení nově vloženého odst. 2, podle něž **se obchodním zástupcem nemůže stát osoba, která má možnost coby orgán zavazovat právnickou osobu, společník či člen zmocněný ze zákona zavazovat ostatní společníky nebo členy nebo likvidátor či insolvenční správce**. Zákaz konkurenčního jednání orgánů společností a likvidátora však upravuje obch. zák. v § 65 a samostatně u jednotlivých typů společností, u likvidátora v § 71, v případě insolvenčního správce je pak třeba vycházet z obsahu insolvenčního zákona.

11. Praktickou otázkou zůstává, zda se uvedený požadavek na obchodního zástupce (jenž nesmí být osobou, která jako orgán zavazuje právnickou osobu, či společníkem nebo členem s obdobnými pravomocemi) vztahuje na všechny orgány libovolné společnosti, nebo pouze té, která vystupuje v pozici jedné ze smluvních stran uzavíraných či sjednávaných obchodů. Vzhledem k obecnému zákazu konkurenčního jednání je dané omezení nejspíše platné **pouze pro společníky** (členy atp.) **společnosti**, jež by převzala roli **zastoupeného**.

K odst. 3

12. Podle 3. odst. § 562 se ust. o obchodním zastoupení nepoužijí
- **na obchodní zástupce, jejichž činnost není placena**, tj. je zdůrazněna úplatnost jako nutná podmínka daného smluvního typu,
- a **na osoby, jež působí na českém nebo zahraničním regulovaném trhu, v mnohostranném obchodním systému** nebo na **komoditní burze**, jejichž činnost se řídí zvláštními předpisy. Daná formulace navazuje na směrnici 86/653/EHS, která zdůrazňuje rozdíl mezi obchodním zastoupením a vztahy, které vznikají ze vztahů upravených společenstevním či jiným specifickým právem.

K odst. 4

13. Čtvrtý odstavce předepisuje pro smlouvu o obchodním zastoupení **povinnou písemnou formu**, z ust. § 272 odst. 1 ObchZ vyplývá, že **dodržení této formy je podmínkou platnosti smlouvy**. Pokud by však smluvní strany trvaly na písemné formě i pro případ dohod o změně či zrušení smlouvy, bylo by nutno to ve smlouvě výslovně uvést (neboť podle § 272 odst. 2 by jinak tato další ujednání písemnou formu nevyžadovala). Již s ohledem na poměrnou komplikovanost samotných závazků stran u tohoto typu smlouvy i následků jejich nedodržení (vliv na provizi, odškodnění, možnost předčasného ukončení vztahu či náhrady škody) lze proto ujednání o písemné formě dohody o změně či zrušení této smlouvy jen doporučit.

K § 652

14. Zdůraznění „**nezávislosti**“ obchodního zástupce jako samostatného podnikatele může v podnikatelské praxi přispět k lepšímu rozlišení oproti „obchodnímu zastupování“ (sjednávání obchodů a uzavírání kontraktů) realizovanému **zaměstnancem v pracovním poměru** či obdobném pracovněprávním vztahu. Na rozdíl od **smlouvy zprostředkovatelské**, ale též dalších druhů smluv, jež se vyvinuly z tzv. smlouvy příkazní, zákon pro typ smlouvy o obchodním zastoupení výslovně předpokládá **dlouhodobý a soustavný vztah, trvalé**

propojení s určitým podnikatelem, které tedy v tomto směru překračuje pouhé zprostředkování uzavření smlouvy. V praxi se pak běžně setkáváme (zejména u výhradního zastoupení) s dlouholetou spoluprací zástupce a zastoupeného i v oblasti propagace daného obchodního označení či ochranné známky, reklamy, marketingových postupů a strategií. Vzhledem k tomu, že se institut obchodního zastoupení vyvinul ze **zprostředkovatelských smluv** jejich dlouhodobým opětovným sjednáváním, vykazuje analogickou **podobnost** i s dalšími **příkazními smluvními typy** – jejich odlišení viz odst. 10. a 11. komentáře k § 642.

Judikatura:

Pokud při smlouvě, jíž byl někdo pověřen generálním rozprodejem zboží vyrobeného v továrně druhé smluvní strany za prodejní provizi a za určité procento z obrátu, nešlo o smlouvu pracovní, nýbrž o smluvní poměr samostatného podnikatele (obchodního agenta): O pracovní smlouvu může jít jen, bylo-li účelem smlouvy sjednání služby agenta, jeho podřízenost, jeho nárok na práci bez možnosti sjednání pomocníků, jde-li o práci za řízení a podle dispozic zaměstnavatele, o závazek odpovídat za péči, bez rizika za zdar práce. Je-li však předmětem smlouvy výsledek práce, ujednána-li odměna za hotové dílo, prováděné podle vlastního plánu s vlastními prostředky, s pomocníky, s převzetím nebezpečí zdaru, pak jde o samostatného podnikatele, o obchodního agenta nebo zprostředkovatele. Ten nebyl povinen vydat se na obchodní cesty v době určené druhou smluvní stranou a jeho zdráhání vyhovět tomuto příkazu vůbec i při vhodných vzorcích a přiměřených cenách neopravňovalo druhou smluvní stranu k jednostrannému zrušení smlouvy. (**Vážný č. 11768/1932**)

Související ustanovení:

§ 65; § 71; § 261-263; § 269 odst. 1; § 272; § 642

Související předpisy:

zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

zák. č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

zák. č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

směrnice Rady č. 86/653/EHS ze dne 18. 12. 1986 o koordinaci právní úpravy členských států, týkající se nezávislých obchodních zástupců

Literatura:

Marek, K. Smlouva o zprostředkování, smlouva o obchodním zastoupení. *Smluvní obchodní právo. Kontrakty*. 4. vyd. Brno: MU, 2008, s. 332–358.

Štenglová, I.; Plíva, S.; Tomsa, M. *Obchodní zákoník, komentář*. 11. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006.

Pelikánová, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku*. 5. díl. Praha: Linde, 1999.

Bělohávek, A. Vzor smlouvy o obchodním zastoupení. *Právní rozhledy*, 1994, č. 5.

Marek, K.: Smlouva o obchodním zastoupení a novelizace její právní úpravy ve světle evropského práva. *Causa privata: české obchodní právo*. Praha: Newsletter, roč. 2, č. 1, s. 825-842.

Tomsa, M.: Smlouva o obchodním zastoupení. *Obchodní právo: časopis pro obchodně právní praxi*. Praha: Prospektrum, roč. 3, č. 10, s. 2 a násl.

Valenta, P.: Postavení obchodního zástupce. *Právní rádce*. Praha: Economia, Roč. 8, č. 3, s. 30-32.

§ 653

(Kvalitativní a územní vymezení závazku)

Obchodní zástupce je povinen ve stanovené územní oblasti vyvíjet s odbornou péčí činnost, jež je předmětem jeho závazku. Není-li ve smlouvě tato územní oblast určena, má se za to, že obchodní zástupce má vyvíjet činnost na území České republiky.

1. Dané **dispozitivní ustanovení** specifikuje povinnost obchodního zástupce **z kvalitativního a územního hlediska.**

2. Povinnost obchodního zástupce **postupovat** při sjednávání obchodů **s odbornou péčí** plně odpovídá jeho vymezení v zákl. ust. jako **nezávislého podnikatele**, tedy samostatně podnikajícího odborníka v tomto oboru činnosti. Výčet povinností obchodního zástupce pak konkretizuje ust. § 655.

3. Obchodní zástupce je povinen vyvíjet činnost, která je předmětem smlouvy, ve **stanovené územní oblasti**. Oblast působení zástupce může být určena různými způsoby (např. obec, kraj, stát, území několika států či jinak – odchylně od územně správního členění), toto vymezení však musí být přesné a jasné.

4. **Není-li územní oblast ve smlouvě stanovena**, uplatní se – podle vyvratitelné domněnky – území České republiky. Má-li obchodní zástupce sídlo nebo místo podnikání, popř. bydliště mimo území České republiky, je podle § 738 při použití § 653 rozhodující území státu, na jehož území má obchodní zástupce v době uzavření smlouvy o obchodním zastoupení **sídlo nebo místo podnikání, popř. bydliště**. Určení územní oblasti **není**, narozdíl od územního vymezení platnosti konkurenční doložky dle § 672a, **podstatnou částí smlouvy**.

Související ustanovení:

§ 655; § 672a; § 738

§ 654

(Předmět závazku a jednání obchodního zástupce)

(1) Předmětem závazku obchodního zástupce je vyhledávání zájemců o uzavření obchodů, jež jsou vymezeny ve smlouvě.

(2) Stanoví-li smlouva, že obchodní zástupce činí právní úkony jménem zastoupeného, řídí se práva a povinnosti s tím související ustanoveními o smlouvě mandátní.

(3) Bez udělené plné moci není obchodní zástupce oprávněn jménem zastoupeného uzavírat obchody, cokoli pro něho přijímat nebo činit jiné právní úkony.

1. Toto **dispozitivní ustanovení** blíže vymezuje **předmět závazku obchodního zástupce a způsob jeho jednání**. Smluvní strany se mohou od této úpravy odchýlit, avšak vždy pouze s ohledem nejen na podstatné části smlouvy, ale též na všechna kogentní ustanovení daného smluvního typu.

K odst. 1

2. V návaznosti na kogentní ust. § 652 je zde znovu specifikován předmět závazku obchodního zástupce jako **vyhledávání zájemců o uzavření** smluvně vymezených **obchodů**. U obchodního zastoupení tedy nejde vždy o zastoupení v jeho obecné podobě, ve smyslu jednání zástupce jménem zastoupeného, neboť závazek obchodního zástupce lze směřovat pouze k vyhledání třetích osob, s nimiž pak zastoupený může či nemusí obchod uzavřít.

K odst. 2

3. Tento odstavec blíže upravuje postup zástupce, činí-li **právní úkony jménem zastoupeného**, tj. pokud s vyhledanými zájemci jménem zastoupeného rovněž **uzavírá smlouvy**. Pro tento případ odkazuje na ustanovení obch. zák. **o smlouvě mandátní** (tj. na § 566 – 576 obch. zák.), která pro případ uskutečnění právních úkonů jménem mandanta (zde zastoupeného) vyžadují písemnou plnou moc (§ 568 odst. 3).

K odst. 3

4. Ve třetím odst. je znovu zdůrazněno, že **bez udělené plné moci** nemá obchodní zástupce právo uzavírat obchody jménem zastoupeného, cokoli pro něj přijímat nebo konat jakékoli právní úkony. **Dodatečné schválení úkonu**, učiněného zástupcem bez plné moci, ze strany zastoupeného podle ust. § 33 obč. zák. však není vyloučeno.

Judikatura:

Z právních jednání, která uzavírá obchodní zástupce při stravování a ubytování na obchodních cestách a při najímání dopravních prostředků na obchodních cestách, je zpravidla zavázán jen obchodní zástupce, nikoli zastoupený. Lhostejno, že si obchodní zástupce tyto výlohy, jež osobně učinil, dá napotom hradit zastoupeným a že zastoupený věděl o tom, že zástupce taková jednání podnikal a za ně platil, anebo že je neuhradil. **(Vážný č. 13 969/1934)**

Související ustanovení:

§ 566 až 576, § 655

Související předpisy:

§ 31 až 33b obč. zák.

§ 655

(Odborná péče)

(1) Obchodní zástupce je povinen uskutečňovat činnost, k níž je zavázán, poctivě, s vynaložením odborné péče, v dobré víře, je povinen dbát zájmů zastoupeného, jednat v souladu s pověřením a rozumnými pokyny zastoupeného a sdělovat zastoupenému **nutné informace, které má k dispozici**.

(2) Obchodní zástupce podává zastoupenému zprávu o vývoji trhu a všech okolnostech důležitých pro zájmy zastoupeného, zejména pro jeho rozhodování související s uzavíráním obchodů.

(3) Zahrnuje-li smlouva i uzavírání obchodů obchodním zástupcem jménem zastoupeného, je obchodní zástupce povinen uzavírat tyto obchody jen za obchodních podmínek stanovených zastoupeným, neprojevil-li zastoupený souhlas s jiným postupem.

(4) Nemůže-li zástupce vykonávat svou činnost, musí o tom bez zbytečného odkladu podat zprávu zastoupenému.

1. V tomto **kogentním ustanovení** jsou v obecných rysech definovány základní povinnosti obchodního zástupce, smluvně je tedy není možno zúžit či jinak omezit.

2. **Povinnosti obchodního zástupce**, vyplývající z jeho závazku, lze shrnout následovně:

- vykonávat činnost, k níž je zavázán, **poctivě**, s vynaložením **odborné péče, v dobré víře**,
- dbát **zájmů zastoupeného**,
- počínat si **v souladu s pověřením** a rozumnými **instrukcemi** zastoupeného,
- **informovat** zastoupeného o vývoji trhu apod.,
- při uzavírání obchodů jménem zastoupeného **respektovat** jeho **obchodní podmínky**,
- **vyrozumět** zastoupeného o případné **nemožnosti výkonu činnosti**.

3. Jako typický **příklad porušení povinnosti** obchodního zástupce by bylo možno posoudit situaci, jestliže by obchodní zástupce navrhoval zastoupenému pro uzavírání smluv nedůvěryhodné osoby, o nichž by věděl nebo mohl vědět, že nebudou schopny plnit svoje závazky.

4. Také jednání, které by sice bylo v souladu s pokyny zastoupeného, ale **fakticky by jej vzhledem k dalším okolnostem** (obchodnímu zástupci známým) **poškozovalo**, se považuje za **porušení povinnosti** odborné péče. Je nezbytné, aby obchodní zástupce vždy posuzoval z hlediska svých znalostí daného trhu (v oblasti, pro kterou vykonává obchodní zastoupení) správnost a rozumnost pokynů daných zastoupeným.

5. Termín „**dobrá víra**“ je použit v návaznosti na terminologii směrnice č. 86/653/EHS [viz 5. odst. komentáře k § 652]. V daném kontextu je třeba jej chápat jako dobrou víru obchodního zástupce, že ve své činnosti, k níž se zavázal, **postupuje podle zásad poctivého obchodního styku a dobrých mravů**. Jedná se zde o vyjádření subjektivního vztahu k činnosti a současně vychází z nároků na podnikatele jako profesionála.

Související ustanovení:

§ 263, § 652-654

§ 655a

(Povinnosti zastoupeného)

(1) Ve vztazích s obchodním zástupcem je zastoupený povinen jednat poctivě a v dobré víře. Zvláště je zastoupený povinen

- a) **poskytnout zástupci nezbytnou dokumentaci, která se vztahuje k předmětu obchodů,**
a
- b) **obstarat zástupci informace nezbytné k plnění závazků ze smlouvy o obchodním zastoupení, zejména v rozumné lhůtě sdělit obchodnímu zástupci, že předpokládá významné snížení rozsahu činnosti oproti tomu, co by mohl zástupce normálně očekávat.**

(2) Zastoupený je povinen informovat obchodního zástupce v přiměřené lhůtě o tom, že přijal, odmítl nebo nesplnil úkon obstaraný zástupcem.

1. Dané **kogentní ustanovení**, jež bylo do obchodního zákoníku včleněno na základě příslušných článků směrnice 86/653/EHS [viz 5. odst. komentáře k § 652], **závazně stanoví povinnosti zastoupeného** ve vztahu k obchodnímu zástupci, je tudíž nutno chápat jej jako nezbytné doplnění zákona o **vymezení povinností druhé strany vztahu**.

2. Obchodní zástupce je tímto ustanovením chráněn **proti neprofesionálnímu chování zastoupeného**, které by jej mj. mohlo připravit o dobrou pověst či důvěru dlouze budovaného okruhu zákazníků. Pokud by např. zastoupený omezil výrobu, aniž by o tom svého obchodního zástupce informoval, a nebyl díky tomu schopen uspokojit zákazníky sjednané obchodním zástupcem, by byl zástupce poškozen nejen ztrátou provize se sjednaných obchodů, ale též poškozením svého dobrého jména.

K odst. 1

3. První odstavec tohoto ustanovení vznáší požadavek na zastoupeného, aby i on jednal s obchodním zástupcem **poctivě a v dobré víře**, tedy tak, aby jeho jednání při objektivním posouzení odpovídalo zásadám **poctivého obchodního styku**.

Zvláště je zastoupený povinen poskytovat zástupci:

- **potřebnou dokumentaci** vztahující se k předmětu obchodů,
- **nezbytné informace** k plnění závazků vyplývajících ze smlouvy.

V rámci tohoto demonstrativního výčtu je **zdůrazněna** zejména **povinnost** zastoupeného **zavčas informovat** obchodního zástupce **o předpokládaném významném snížení rozsahu činnosti**.

K odst. 2

4. Ve druhém odstavci je pak zakotvena **povinnost zastoupeného v adekvátní lhůtě informovat zástupce o přijetí či odmítnutí obchodu** dohodnutého tímto zástupcem, jejíž dodržování lze považovat za jednu ze základních podmínek korektního obchodního vztahu. Smluvně by bylo vhodné popsané závazky konkretizovat s ohledem na specifika sjednávaných obchodů. Pokud by však uvedené závazky zastoupeného nebyly ve smlouvě stanoveny ani v obecné podobě nebo byl jejich rozsah dokonce omezen, vzhledem ke kogentnosti tohoto ust. by bylo takové **ujednání o omezení závazků zastoupeného neplatné**.

Související ustanovení:

§ 263; § 655

§ 656

(Spolupůsobení obchodního zástupce)

Obchodní zástupce je povinen spolupůsobit v rámci svého závazku při uskutečňování uzavřených obchodů podle pokynů zastoupeného a v zájmu zastoupeného, které jsou nebo musí být obchodnímu zástupci známé, zejména při řešení nesrovnalostí, jež vzniknou z uzavřených obchodů.

1. Toto **dispozitivní ustanovení o povinnosti zástupce spolupůsobit** podle pokynů zastoupeného při uskutečňování uzavřených obchodů, zejména při řešení nesrovnalostí z nich vzniklých, rozšiřuje závazek obchodního zástupce i na **dobu po uzavření předmětné smlouvy** (obchodu) s třetí osobou.

2. Řešením nesrovnalostí přitom mohou být mimo jiné záležitosti týkající se oznamování vad, otázky týkající se účtování (fakturace) apod. Předpokládané spolupůsobení obchodního zástupce bude často velmi praktické a – mimo zjevného užitku pro zastoupeného – může takto obnovovaný kontakt se zákazníky přinést profit i zástupci – v podobě provize z dalších sjednaných obchodů. **Spolupůsobení obchodního zástupce je současně povinností, jejíž řádné plnění může přispívat také k zájmu zastoupeného o další smluvní spolupráci.** Pokud by však mělo být toto spolupůsobení **náročné** na čas či náklady zástupce, odpovídalo by zásadám poctivého obchodního styku **ekvivalentní zvýšení provize nebo náhrada zvýšených nákladů.**

§ 657 (Utajení informací)

Obchodní zástupce nesmí sdělit údaje získané od zastoupeného při své činnosti bez souhlasu zastoupeného jiným osobám nebo je využít pro sebe nebo pro jiné osoby, pokud by to bylo v rozporu se zájmy zastoupeného. Tato povinnost trvá i po ukončení smlouvy o obchodním zastoupení.

1. Přestože se jedná o **dispozitivní ustanovení**, jež stanoví **závazek obchodního zástupce zachovávat** i po ukončení smlouvy **mlčenlivost**, tj. bez souhlasu zastoupeného jiným osobám nesděliti ani pro sebe či jiné osoby **nevyužít údaje získané od zastoupeného** při své činnosti, pokud by to bylo v rozporu se zájmy zastoupeného, není tuto povinnost možné zcela vyloučit, neboť **podléhá další obchodněprávní úpravě.**

2. Vymezení povinnosti utajení informací ve smlouvě o obchodním zastoupení je specifickým případem **ochrany obchodního tajemství**, upravené v obecné podobě v ust. § 17 ve spojení s § 271, přičemž nemusí jít nezbytně o využití získaných údajů v hospodářské soutěži. Také použití údajů od zastoupeného např. v reklamě na jiný druh výrobků či služeb by totiž mohlo být v rozporu se zájmy zastoupeného.

3. Proti porušení práva na obchodní tajemství přísluší zastoupenému **právní ochrana jako při nekalosoutěžním jednání.** Osoby, jejichž práva byla nekalou soutěží porušena nebo ohrožena, se mohou proti rušiteli domáhat, aby se tohoto jednání zdržel a odstranil závadný stav. Současně mohou požadovat přiměřené zadostiučinění (jež může být poskytnuto i v penězích), náhradu škody a případné vydání bezdůvodného obohacení.

4. Daná povinnost utajení a ochrany informací **trvá i po ukončení smluvního vztahu**, avšak s ohledem jeho konkrétní podmínky a dynamičnost trhu lze doporučit **její časové omezení.** Samotný závazek mlčenlivosti ani požadavky na jeho právní úpravu nelze směřovat se závazkem obchodního zástupce vyplývajícím **z konkurenční doložky** dle § 672a .

Judikatura:

Časové, územní nebo osobní omezení, jež musí splňovat konkurenční doložka, se na ujednání o povinnosti mlčenlivosti nevztahuje. Nerovné postavení účastníků toto ujednání nezakládá,

neboť (na rozdíl od konkurenční doložky) neomezuje účastníka, který je touto povinností zavázán, ve svobodě podnikání, nýbrž pouze chrání oprávněného před komerčním využitím údajů, se kterými se povinný během své činnosti seznámil, a to i těch, jež nemají přímou povahu obchodního tajemství. **(Rc 20 Cdo 2800/2006)**

Související ustanovení:

§ 17; § 271; § 672a

§ 658

(Použití úpravy o zprostředkování; ručení)

(1) Není-li v tomto dílu stanoveno jinak, použijí se na smlouvu o obchodním zastoupení ustanovení o smlouvě o zprostředkování.

(2) Zástupce ručí za splnění povinností třetí osobou, s níž navrhl zastoupenému uzavření obchodu nebo se kterou jménem zastoupeného uzavřel obchod, jen když se k tomu písemně zavázal a obdrží-li za převzetí ručení zvláštní odměnu. V takovém případě řídí se jeho práva a povinnosti podle ustanovení o ručení.

1. V daném **kogentním** ustanovení jsou upraveny dva odlišné problémy – **přímý odkaz na právní úpravu smlouvy o zprostředkování a institut ručení obchodního zástupce za splnění závazku třetí osobou** (jejich zdánlivě nelogické sloučení v jednom ustanovení je dáno historickým vývojem této právní úpravy).

K odst. 1

2. Není-li v tomto dílu (rozumějme v § 652 až 672a) stanoveno jinak, **podpůrně se použijí** na smlouvu o obchodním zastoupení **ustanovení o smlouvě o zprostředkování**, jejíž úprava v § 642 – 651 ObchZ je s výjimkou základního ustanovení dispozitivní.

K odst. 2

3. Z hlediska **vyloučení smluvní volnosti** a striktní **závaznosti** tohoto ustanovení lze považovat za významnější znění druhého odstavce, které upravuje **ručení obchodního zástupce za splnění závazku třetí osobou, s níž zástupce obchod sjednal**. Obchodní zástupce ručí za splnění povinnosti třetí osoby, s níž navrhl uzavření obchodu nebo se kterou jménem zastoupeného uzavřel obchod, jen tehdy, pokud se k tomu písemně zavázal a obdrží-li za převzetí ručení zvláštní odměnu. V takovém případě se budou řídit jeho práva a povinnosti **ustanoveními o ručení** (tj. § 303 – 312 obch. zák.).

4. Jak vyplývá z kogentního ust. § 655, obchodní zástupce by neměl v rámci své odborné péče navrhopvat zastoupenému uzavření obchodů s partnery, u nichž nejsou v daném okamžiku předpoklady, že své smluvní závazky splní, nucené převzetí závazku ručení bez zvláštního nároku na odměnu by tedy bylo nepřiměřeným zásahem do práv obchodního zástupce. **Ručení obchodního zástupce, označované též pojmem *delcredere*, je proto podmíněno písemným závazkem s ujednáním zvláštní odměny. Případné převzetí ručení bez nároku na zvláštní odměnu je neplatné.**

Související ustanovení:

§ 263, § 303 – 312

§ 659
(Určení provize)

(1) Obchodní zástupce má nárok na provizi sjednanou, jinak odpovídající zvyklostem podle místa jeho činnosti a s ohledem na druh zboží, jehož se týká smlouva o obchodním zastoupení. Nejsou-li takové zvyklosti, má obchodní zástupce právo na rozumnou odměnu, která přihlíží ke všem okolnostem uskutečněného úkonu. Každá část odměny, která se mění podle počtu a hodnoty obchodních případů, je považována za složku provize.

(2) Nárok na úhradu nákladů spojených se svou činností má obchodní zástupce vedle provize, jen když to bylo sjednáno a nevyplývá-li ze smlouvy něco jiného, jen když mu vznikl nárok na provizi z obchodu, kterého se náklady týkají.

(3) Nárok na provizi a na smlouvenou úhradu nákladů nevzniká v případech, kdy obchodní zástupce byl při uzavírání obchodu činný jako obchodní zástupce nebo zprostředkovatel pro osobu, s níž zastoupený uzavřel obchod.

1. Právo obchodního zástupce na provizi je nedílně spjata se smlouvou o obchodním zastoupení jako takovou [viz ust. § 652, odst. 3 písm. a)]. Obsahem **dispozitivního** ustanovení § 659 je **vymezení pojmu provize a úprava její výše**. Podmínky nároku obchodního zástupce na vyplacení provize upravují převážně následující (kogentní) ustanovení, od nichž se nelze ve smlouvě odchýlit.

K odst. 1

2. Tento odstavec upřesňuje způsob výpočtu výše provize, již staví do **závislosti na počtu a hodnotě obchodních případů**, a současně definuje, co lze považovat za **složky provize**.

3. Stanoví také **pravidla pro situaci, kdy nebude výše provize upravena smlouvou**. Tehdy má obchodní zástupce právo na vyšší provize **odpovídající zvyklostem** podle místa činnosti a s ohledem na druh zboží, jehož se týká smlouva o obchodním zastoupení. Dále též umožňuje určení výše provize i pro případ, kdy neexistují obchodní zvyklosti, a to tak, že obchodnímu zástupci přiznává právo na **rozumnou, přiměřenou odměnu**, jež je stanovena s přihlédnutím ke všem okolnostem uskutečněného úkonu. Tato část úpravy se uplatní zejména při určování výše provize obchodních zástupců působících v nově vznikajících tržních odvětvích.

K odst. 2

4. Pokud je předpoklad, že budou obchodnímu zástupci vznikat náklady, které provize nezahrnuje, je vhodné sjednat **nárok na jejich náhradu** ve smlouvě. Obecně se však má za to, že provize obchodního zástupce by měla pokrýt i náklady spjaté s jeho činností. Současně zákon dispozitivně podmiňuje úhradu nákladů vznikem nároku na provizi.

K odst. 3

5. Třetí odstavec řeší sankčně otázku nároku na provizi pro obchodního zástupce, který by **současně jednal za obě smluvní strany sjednávaného kontraktu**; zákonodárce zde předpokládá konflikt zájmů, případně též možnost duplikace platby provize, proto obchodnímu zástupci v tomto případě **právo na provizi nepřiznává**. Provizi i náklady při obchodním zastoupení obou zastupovaných partnerů lze tedy podle zákona žádat jen po jednom z nich. I zde se ovšem jedná o dispozitivní ustanovení a smlouvou lze případně

sjednat odlišné řešení, pokud by tím však nedošlo k bezdůvodnému obohacení a porušení zásady poctivého obchodního styku.

§ 659a

(Provize během trvání vztahu; nárok z výhradního zastoupení)

(1) Za úkony uskutečněné po dobu trvání smluvního závazku má zástupce právo na provizi,

a) jestliže byl obchod uzavřen v důsledku jeho činnosti, nebo

b) jestliže obchod byl uzavřen s třetí osobou, kterou před účinností smlouvy o obchodním zastoupení získal jako zákazníka za účelem uskutečňování obchodů tohoto druhu.

(2) Za úkony uskutečněné během trvání smluvního závazku má obchodní zástupce právo na provizi také v případě, že bylo smluveno výhradní obchodní zastoupení pro určité území nebo okruh osob a jestliže obchod anebo činnost k němu směřující byl uskutečněn se zákazníkem příslušejícím k tomuto území nebo k této skupině osob, nejedná-li se o případ uvedený v § 659 odst. 3.

1. Mezi ustanovení včleněná do obchodního zákoníku převzetím čl. 7 a 8 směrnice 86/653/EHS patří **kogentní ustanovení § 659a – 659c, jež upravují právo obchodního zástupce na provizi za specifických okolností.**

K odst. 1

2. První odstavec zpřesňuje nárok obchodního zástupce na provizi **během trvání smlouvy** v tom směru, že za podmínek dle odst. 1 vzniká zástupci nárok za provizi, pokud:

- byla smlouva uzavřena **v důsledku jeho činnosti,**
- obchod byl platně sjednán s třetí osobou, kterou ještě **před účinností smlouvy** o obchodním zastoupení **získal jako zákazníka** za účelem uskutečňování obchodů tohoto druhu.

3. Ustanovení vyjadřuje zásadu, že nárok na provizi přísluší obchodnímu zástupci z činnosti uskutečněné po dobu trvání smlouvy, nárok však může vzniknout i z některých činností této době předcházejících nebo po jejím uplynutí. Druhou podmínkou se rozšiřuje právo na provizi do doby před vznikem závazku, čímž posiluje postavení budoucího obch. zástupce a zajišťuje mu odměnu za již vykonanou činnost ve prospěch budoucího zastoupeného.

K odst. 2

4. Druhý odstavec je věnován nároku obchodního zástupce na provizi **při výhradním zastoupení** (viz § 665-666). Za této situace má totiž obchodní zástupce právo na provizi i tehdy, jestliže obchod, anebo činnost k němu směřující, byl uskutečněn **se zákazníkem příslušejícím k území nebo ke skupině osob**, pro které je výhradní zastoupení sjednáno.

5. V tomto případě je nárok obchodního zástupce založen **na podstatě výhradního zastoupení**, upravené v § 665, podle něhož výhradní obchodní zástupce není oprávněn vykonávat obchodní zastoupení pro jiné osoby nebo uzavírat obchody na vlastní účet nebo účet jiné osoby. Ust. § 659a, odst. 2 zakotvuje **právo výhradního obchodního zástupce na provizi ze všech obchodů uzavřených v rámci oblasti jeho výhradního zastoupení** tak, jakoby je uzavřel on sám, respektive jakoby byly uzavřeny s jeho součinností i pro případ, že

by se na jejich sjednávání vůbec osobně nepodílel. Jedinou výjimkou je zde okolnost upravená v § 659 odst. 3, neboť se jedná o sankci zájmového konfliktu, který je neloajálním jednáním zástupce pro obě smluvní strany.

6. Vzhledem k tomu, že dané ustanovení je přímou implementací směrnice Evropských společenství [viz 5. odst. komentáře k § 652], připadá zde v úvahu aplikace judikatury Evropského soudního dvora.

Judikatura ESD:

[Výklad k ust. čl. 7 odst. 2 směrnice, podle nějž „má obchodní zástupce rovněž nárok na provizi z obchodů uzavřených během trvání smlouvy o obchodním zastoupení, jestliže je mu svěřena územní oblast nebo skupina určitých zákazníků, nebo jestliže získal výhradní právo pro územní oblast nebo skupinu určitých zákazníků, a obchod byl uzavřen se zákazníkem patřícím do této oblasti nebo skupiny“.] Obchodní zástupce má právo na provizi z obchodů zastoupeného v takto určené oblasti či s takto určenými zákazníky i tehdy, kdy tyto obchody uzavřel sám zastoupený bez aktivní účasti obchodního zástupce. [Své stanovisko dovodil ESD z doslovného výkladu čl. 7 směrnice, jež v odst. 1 zakotvuje právo zástupce na provizi z obchodů uzavřených v důsledku jeho aktivity, takže obsahuje-li uvozující věta 2. odst. výraz „rovněž“, je nutno 2. odst. vykládat tak, že nastane-li případ v něm popsáný, má zástupce nárok na provizi „taktéž“, tj. aniž by musela být současně splněna i podmínka jeho aktivního působení, uvedená v odst. 1.]

(C-104/95 - Georgios Kontogeorgas v. Kartonpak AE <<http://eur-lex.europa.eu>>)

Související ustanovení:

§ 263; § 659 - 662, § 665-666, § 672

Předpisy práva Evropských společenství:

směrnice Rady č. 86/653/EHS ze dne 18. prosince 1986 o koordinaci právní úpravy členských států týkající se nezávislých obchodních zástupců (čl. 7 a 8)

§ 659b

(Provize po ukončení zastoupení)

- Jde-li o úkony uskutečněné po ukončení smlouvy, má zástupce právo na provizi,**
- a) **jestliže byl úkon uskutečněn především v důsledku činnosti obchodního zástupce, je-li smlouva uzavřena v rozumné lhůtě po ukončení smlouvy, nebo**
  - b) **jestliže v souladu s podmínkami uvedenými v § 659a byla objednávka třetí osoby obdržena zastoupeným nebo obchodním zástupcem před ukončením smlouvy.**

1. Toto **kogentní** ustanovení upravuje podmínky práva na provizi obchodního zástupce z úkonů zastoupeného uskutečněných **až po ukončení smluvního vztahu.**

2. Obchodnímu zástupci připadne **provize také z těch obchodů, které byly uzavřeny až po zániku smluvního vztahu mezi obchodním zástupcem a zastoupeným,** jestliže tyto obchody ve prospěch zastoupeného obchodní zástupce se třetími osobami sám sjednával. Nárok na tuto provizi je **limitován přiměřenou lhůtou** mezi ukončením obchodního zastoupení a uzavřením předmětné smlouvy. Prosazuje se zde zásada, že je pro právo na provizi rozhodující vazba na činnost obchodního zástupce, při určení nároku bude tedy třeba

zohlednit konkrétní podmínky (např. časové hledisko ve vztahu ke druhu zboží), za kterých byl obchod uzavřen.

3. Nárok na provizi je odvozován od podmínek stanovených v prvním odst. § 569a (tzn. že **obchod byl uzavřen v důsledku činnosti obchodního zástupce**, nebo byl platně sjednán s třetí osobou, kterou zástupce ještě před účinností smlouvy o obchodním zastoupení získal jako **zákazníka** za účelem uskutečňování obchodů tohoto druhu), současně však musí být splněn předpoklad, že byla **objednávka** (nikoli přímo moment uzavření smlouvy) třetí osoby obdržena zastoupeným nebo obchodním zástupcem v době **ještě před ukončením smlouvy**. Tato okolnost může být ovšem zejména u sjednávaných obchodů nevyžadujících písemnou formu obtížně prokazatelná.

Související ustanovení:

§ 263, § 659, § 659a, § 659c, § 660 - 662

§ 659c

(Provize při změně zástupců)

Obchodní zástupce nemá právo na provizi podle § 659a, jestliže na ni má podle § 659b právo předcházející obchodní zástupce, není-li vzhledem k okolnostem spravedlivé provizi rozdělit mezi oba obchodní zástupce.

1. Dané **kogentní ustanovení** řeší situaci, kdy se na uzavření daného obchodu podílí více **obchodních zástupců** z hlediska jejich **nároků na vyplacení provize**.

2. Ustanovení v souladu se zněním čl. 9 směrnice 86/653/EHS [viz 5. odst. komentáře k § 652] navazuje a přímo odkazuje na dvě předchozí - § 659a a 659b. Jeho cílem je **specifická ochrana nároku „předchozího“ zástupce**, který může vyplývat z činnosti bývalého zástupce ještě v době platnosti jeho dřívějšího vztahu. Opět se zde uplatní zásada, podle níž je právo na provizi nedílně spjato s činností konkrétního obchodního zástupce. Zmíněné ustanovení navíc připouští i **možnost rozdělení provize** mezi bývalého a současného obchodního zástupce dle okolností a míry příspěví k uzavření obchodu.

3. Touto zásadou není dotčeno ani právo na provizi **výhradního obchodního zástupce**, současně se zde může uplatnit též právo na odškodnění podle § 669.

Související ustanovení:

§ 263, § 659, § 659a, § 659b, § 660 - 662

§ 660

(Právo na provizi)

(1) Právo na provizi, nebyla-li uzavřena dohoda podle § 661, vzniká v okamžiku, kdy

- a) **zastoupený splnil závazek ze smlouvy,**
- b) **zastoupený byl povinen splnit závazek na základě smlouvy uzavřené s třetí osobou, nebo**
- c) **třetí osoba splnila závazek ze smlouvy.**

(2) Právo na provizi vzniká nejpozději v okamžiku, kdy třetí osoba splnila svou část závazku nebo byla povinna ji splnit, splnil-li zastoupený svoji část. Jestliže však má třetí osoba splnit svůj závazek až po uplynutí více než šesti měsíců po uzavření obchodu, vzniká obchodnímu zástupci nárok na provizi po uzavření obchodu.

(3) Provize je splatná nejpozději v poslední den měsíce, který následuje po skončení čtvrtletí, ve kterém na ni vzniklo právo.

(4) Od ustanovení odstavců 2 a 3 se lze dohodou odchýlit jen ve prospěch obchodního zástupce.

(5) Je-li základem pro určení provize rozsah splněného závazku třetí osoby, započítává se do tohoto základu i plnění neuskutečněné z důvodů, za něž odpovídá zastoupený.

1. Ustanovení § 660 má pět odstavců, z nichž vlastní vznik práva na provizi **dispozitivně** upravují první dva, třetí odst. **dispozitivně** určuje splatnost provize. Pro výklad tohoto ustanovení se však jeví nejpodstatnějším znění čtvrtého **kogentního** odstavce, které výslovně stanoví, že se **od ustanovení odstavců 2 a 3 lze dohodou odchýlit jen ve prospěch obchodního zástupce. Kogentně** je též v pátém odst. stanoveno pravidlo pro **započtení plnění třetí osoby neuskutečněného z důvodů na straně zastoupeného** do základu pro výpočet provize.

K odst. 1

2. Nebyla-li smlouva o obchodním zastoupení uzavřena s výslovným závazkem zástupce pouze obstarávat pro zastoupeného příležitosti k uzavírání obchodů se třetími osobami podle § 661, vzniká obchodnímu zástupci **právo na provizi v okamžiku, kdy byla splněna alespoň jedna z následujících podmínek:**

- **zastoupený splnil** závazek ze smlouvy,
- **zastoupený byl povinen splnit** závazek na základě smlouvy uzavřené s třetí osobou,
- **třetí osoba splnila** závazek ze smlouvy.

Na tomto místě je třeba zdůraznit, že se jedná o dispozitivní ustanovení (na rozdíl od odst. 2), výčet podmínek v něm zákonodárce uvádí vylučovací spojkou „nebo“, měl tedy zřejmě na mysli, že právo na provizi vzniká v případě, kdy je splněn alespoň jeden z těchto předpokladů, **nikoli až po kumulativním splnění všech podmínek.**

K odst. 2

3. Druhý odstavec zakotvuje právo obchodního zástupce na provizi i ve chvíli, kdy třetí strana, se kterou je obchod sjednán, ještě svůj závazek nesplnila, pouze jej „byla povinna splnit“, pakliže zastoupený již svoji část splnil. Rozhodující je zde skutečnost, že dle **kogentního odst. 4** se nelze od ust. odst. 2 (a 3) odchýlit v neprospěch obchodního zástupce, z čehož lze dovodit, v souladu s jazykovým rozbořem čl. 10 směrnice 86/653/EHS [viz 5. odst. komentáře k § 652], z něhož celá úprava práva na provizi obchodního zástupce vyplývá, že **není možné ve smlouvě o obchodním zastoupení vázat vznik nároku na provizi na plné splnění sjednaného závazku třetí stranou.**

4. Druhá věta specifikuje **právo na provizi** obchodního zástupce za situace, kdy má třetí osoba **splnit svůj závazek až po uplynutí více než šesti měsíců** od uzavření obchodu. Úprava vzniku práva na provizi v § 659b a 660 byla přizpůsobena čl. 10 směrnice 86/653/EHS (stanoví shodně se směrnicí lhůtu k zaplacení provize), zmíněný dodatek však směrnice neobsahuje. Jak je zřejmé, zůstala v zákoně také původní úprava vzniku práva na

provizi po uzavření obchodu, jestliže ke splnění má dojít až ve velkém časovém odstupu, jež chrání obchodního zástupce ještě intenzivněji než zmiňovaná směrnice.

K odst. 3

5. Ustanovení § 660 odst. 3 určuje **splatnost provize** nejpozději na poslední den měsíce, jenž následuje po skončení čtvrtletí, ve kterém na ni vzniklo právo. Také od tohoto ust. se nelze odchýlit v neprospěch obchodního zástupce, **lhůtu splatnosti** tedy **není možno smluvně prodlužovat**.

K odst. 4

6. Čtvrtý odstavec, uvedený ve výčtu **kogentních** ust. § 263, odst. 1, se vztahuje k předchozím dvěma odstavcům, jejichž dispozitivnost limituje pouze ve prospěch obchodního zástupce. Formulaci umožňující smluvní odchýlení **pouze ve prospěch obchodního zástupce**, jež je opět převzata ze směrnice 86/653/EHS, obsahují i další ustanovení, např. § 662, odst. 3, § 662, odst. 3, obdobně 669, odst. 6 a 669a, odst. 2.

K odst. 5

7. Podle pátého **kogentního** odstavce se do základu pro výpočet provize započítává i plnění neuskutečněné z důvodů, za něž odpovídá **zastoupený**. Také toto ust. vychází ze zmiňované směrnice a je výrazem ochrany obchodního zástupce proti neprofesionálnímu přístupu zastoupeného.

Související ustanovení:

§ 263, § 659 – 659c, § 661, § 662

Předpisy práva Evropských společenství:

směrnice Rady č. 86/653/EHS ze dne 18. prosince 1986 o koordinaci právní úpravy členských států týkající se nezávislých obchodních zástupců (čl. 10)

§ 661

(Obstarání příležitosti)

Vyplývá-li ze smlouvy, že obchodní zástupce je povinen pouze obstarat pro zastoupeného příležitost, aby zastoupený mohl s třetí osobou uzavřít obchod s určitým obsahem, vzniká obchodnímu zástupci nárok na provizi již obstaráním této příležitosti.

1. Přímo ze znění daného ustanovení vyplývá, že je jeho úprava **dispozitivní**.

2. Uplatnění tohoto ustanovení je podmíněno skutečností, že je přímo ve smlouvě **sjednán závazek obchodního zástupce k pouhému obstarávání příležitosti**, v opačném případě je nárok na provizi upraven v § 660. Případ, kdy obchodní zástupce pro zastoupeného obchod nesjednává, ale pouze mu obstarává příležitost k tomu, aby jej mohl sjednat sám, se nejví pro praxi příliš praktickým a pravděpodobně také nebude toto ustanovení zřejmě příliš často využíváno, neboť míra ochrany, kterou obchodnímu zástupci poskytuje přiznáním práva na provizi již samotným obstaráním příležitosti, se jeví jako neekvivalentní a pro zastoupeného disproporční.

3. Lze se domnívat, že by toto ustanovení nemělo působit interpretační problémy, pokud by však ve smlouvě s takto vymezeným předmětem plnění zástupce **nebylo dostatečně přesně sjednáno, v čem má obstarání příležitosti spočívat**, může být smlouva pro nesrozumitelnost dle § 37 odst. 1 obč. zák. **neplatná**, popřípadě bude obtížné prokázat, zda zástupce takto formulovaný závazek splnil.

§ 662 (Zánik práva na provizi)

(1) **Právo na provizi zanikne, je-li zřejmé, že smlouva mezi zastoupeným a třetí osobou nebude splněna, a jestliže nesplnění není důsledkem okolností přičitatelných zastoupenému, nestanoví-li smlouva něco jiného.**

(2) **Provize, která byla již uhrazena, musí být vrácena, jestliže právo na ni zaniklo podle předchozího odstavce.**

(3) **Od ustanovení odstavce 1 se lze dohodou odchýlit jen ve prospěch obchodního zástupce.**

1. Znění tohoto ustanovení upravuje **podmínky, za nichž zaniká právo na provizi obchodního zástupce**. Ustanovení odst. 1 je přitom **dispozitivní**, zatímco odst. 2 a odst. 3 je **kogentní**.

2. Dispozitivní ust. odst. 1, od něhož se lze podle kogentního odst. 3 odchýlit jen **ve prospěch obchodního zástupce**, podmiňuje možnost **zániku práva na provizi** výhradně situací, z níž je evidentní, že **smlouva** mezi zastoupeným a třetí osobou **nebude splněna**, ale současně její nesplnění **není důsledkem okolností přičitatelných zastoupenému**. Tento odstavec nestanoví, že právo na provizi v uvedené situaci zanikne automaticky, ale jen to, že nemůže zaniknout z jiných důvodů. Bude záviset na obsahu smlouvy, zanikne-li toto právo skutečně.

3. Na ně přímo navazuje **kogentní** odst. 2, jenž určuje **povinnost navrácení již uhrazené provize**, na niž zaniklo právo dle podmínek stanovených předchozím odstavcem.

4. Třetí odstavec, také uvedený ve výčtu **kogentních** ust. § 263, odst. 1, se vztahuje k prvnímu odstavci, jehož dispozitivnost limituje **pouze ve prospěch obchodního zástupce**.

Související ustanovení:

§ 263, § 659 – 659c

Předpisy práva Evropských společenství

směrnice Rady č. 86/653/EHS ze dne 18. prosince 1986 o koordinaci právní úpravy členských států týkající se nezávislých obchodních zástupců (čl. 11)

§ 662a (Podklady pro určení provize)

(1) Zastoupený předá obchodnímu zástupci výkaz o dlužné provizi nejpozději poslední den měsíce následujícího po čtvrtletí, ve kterém se stala splatnou. Tento výkaz obsahuje hlavní složky, na základě kterých byla provize vypočítána.

(2) Obchodní zástupce je oprávněn požadovat, aby mu byly poskytnuty veškeré údaje, zejména výpis z účetních knih, které má zastoupený k dispozici a které obchodní zástupce potřebuje k ověření výše provizí, které mu náleží.

(3) Od ustanovení odstavců 1 a 2 se lze dohodou odchýlit jen ve prospěch obchodního zástupce.

1. Ustanovení upravující povinnosti zastoupeného související s výplatou provize zástupci je rozděleno do tří odstavců, z nichž odst. 1 a 2 je dispozitivní, odst. 3 však kogentní.

2. Jde o výslovné konkrétní určení povinnosti zastoupeného k tomu, aby bylo možno **ověřit správnost výše vyplácené provize**. Dané ustanovení ukládá zastoupenému, aby zástupci předal **výkaz o dlužné provizi** obsahující její hlavní složky, a to nejpozději poslední den měsíce následujícího po čtvrtletí, ve kterém se stala splatnou. Současně odst. 2 opravňuje obchodního zástupce **požadovat poskytnutí veškerých údajů**, zejména výpisu z účetních knih zastoupeného, **jež potřebuje obchodní zástupce k ověření výše svých provizí**.

3. Přestože je znění citovaných odstavců 1 a 2 dispozitivní, ochranu obchodního zástupce zajišťuje **kogentní třetí odstavec**, podle nějž se **od ustanovení odstavců 1 a 2 lze dohodou odchýlit jen ve prospěch obchodního zástupce**. Citované ustanovení chrání zástupce před neodůvodněným odkladem výplaty provize ze strany zastoupeného a před neochotou poskytnout zástupci údaje, z nichž by si výši své provize ověřil.

Související ustanovení:

§ 263, § 659 - 662

§ 663

(Předání podkladů a pomůcek)

(1) Zastoupený je povinen předat obchodnímu zástupci všechny podklady a pomůcky potřebné k plnění závazku obchodního zástupce.

(2) Podklady a pomůcky nezbytné podle odstavce 1 zůstávají majetkem zastoupeného a obchodní zástupce je povinen je vrátit po ukončení smlouvy, pokud je obchodní zástupce, vzhledem k jejich povaze, nespotřeboval při plnění svého závazku.

(3) Obchodní zástupce je povinen pro potřebu zastoupeného uschovat doklady, jež nabyl v souvislosti se svou činností, a to po dobu, po kterou tyto doklady mohou být významné pro ochranu zájmů zastoupeného.

1. Toto **dispozitivní ustanovení** upravuje **vzájemné povinnosti převážně organizačního rázu** (předání, respektive zapůjčení potřebných podkladů a pomůcek a jejich následné vrácení zastoupenému, uschování dokladů významných pro ochranu jeho zájmů) mezi obchodním zástupcem a zastoupeným.

2. **Pomůcky a podklady** podle odst. 1 jsou např. katalogy zboží, ceníky, nabídkové listy s možnou dobou plnění apod., zastoupený je povinen obchodnímu zástupci předávat tyto podklady a pomůcky také při jejich změnách. Tyto materiály **zůstávají však majetkem**

zastoupeného, obchodní zástupce je povinen je po ukončení smlouvy vrátit zastoupenému. Nelze však vzhledem k povaze konkrétních materiálů vyloučit ani jejich spotřebování při běžném plnění závazku obchodního zástupce, např. jejich poskytnutím v rámci nabídky třetím osobám.

3. Doklady podle odst. 3 mohou být mj. významné též z pohledu **plynutí záručních či reklamačních lhůt, lhůt k uplatnění náhrady škody** apod., proto může být poměrně dlouhou dobu důležité jejich pečlivé archivování.

Související ustanovení:

§ 655; § 655a

§ 664

Nevýhradní obchodní zastoupení

Nevyplývá-li ze smlouvy něco jiného, může zastoupený pověřit i jiné osoby obchodním zastoupením, jež sjednal s obchodním zástupcem, a obchodní zástupce může vykonávat činnost, ke které se zavázal vůči zastoupenému, i pro jiné osoby nebo uzavírat obchody, jež jsou předmětem obchodního zastoupení, na vlastní účet nebo účet jiné osoby.

1. Obchodní zastoupení je sjednáváno jako nevýhradní či výhradní (často se též používá pojem exkluzivní). Dané **dispozitivní ustanovení charakterizuje formu nevýhradního zastoupení.**

2. Není-li ve smlouvě výslovně ujednáno výhradní zastoupení, předpokládá se tento nevýhradní typ zastoupení, jež bude v praxi zřejmě také častější. Pojmové znaky tohoto typu lze vymezit následovně:

- **Zastoupený má právo pověřit kromě obchodního zástupce zastoupením i další osoby, a současně**
- **obchodní zástupce je oprávněn vykonávat činnost, k níž se smluvně zavázal vůči zastoupenému, i pro jiné osoby nebo uzavírat předmětné obchody na vlastní účet nebo účet jiné osoby.**

3. Dispozitivnost úpravy nevýhradního zastoupení v ust. § 664 a výhradního zastoupení v ust. § 665 a § 666, respektive § 672 (které upravuje možnost odstoupení od smlouvy v případě porušení výhradnosti sjednaného obchodního zastoupení) na první pohled umožňuje využití značné smluvní svobody, povinnost platby provizí pro obchodního zástupce se sjednaným výhradním zastoupením vymezená **kogentně** ust. § 659a odst. 2 ji však velmi snižuje. **Smluvní zakotvení práv a povinností** zastoupeného a obchodního zástupce **musí vzájemně korespondovat**, za platné nelze považovat „smísení“ obou forem s cílem maximálně omezit obchodního zástupce, jemuž budou smlouvou uloženy povinnosti odpovídající výhradnímu zastoupení, zatímco práva a povinnosti zastoupeného budou korespondovat zastoupení nevýhradnímu.

Související ustanovení:

§ 659 odst. 3; § 659a odst. 2; § 665-666

Výhradní obchodní zastoupení

§ 665

(Definice výhradního zastoupení)

Bylo-li sjednáno výhradní zastoupení, je zastoupený povinen ve stanovené územní oblasti a pro určený okruh obchodů nepoužívat jiného obchodního zástupce a obchodní zástupce není oprávněn v tomto rozsahu vykonávat obchodní zastoupení pro jiné osoby nebo uzavírat obchody na vlastní účet nebo účet jiné osoby.

1. Dané ustanovení sice není kogentní dle § 263, odst. 1, jeho **dispozitivnost** však obdobně jako u předchozího ust. limituje závazné znění § 659a.

2. Souhrn práv a povinností smluvních stran při výhradním zastoupení lze vymezit vůči nevýhradnímu typu jako jeho přímý opak, čemuž též odpovídá znění právní úpravy. Je tedy zřejmé, že práva a povinnosti obou účastníků smlouvy o výhradním zastoupení jsou v § 664 a § 665 formulovány naprosto protikladně, tj. že **volnost zástupce i zastoupeného** přípustná při nevýhradním zastoupení **je při zastoupení výhradním adekvátně omezena**.

3. Výhradní zastoupení **musí být** ve smlouvě **výslovně sjednáno**. Obchodní zástupce **nemá právo** ve smluveném rozsahu **vykonávat obchodní zastoupení pro jiné osoby** či uzavírat obchody na vlastní nebo cizí účet. Zastoupený pak **nesmí** ve stanovené územní oblasti pro určený okruh obchodů **používat jiného obchodního zástupce**, respektive je povinen dle kogentního ust. § 659a odst. 2 za všechny obchody uzavřené v dané oblasti vyplatit provizi výhradnímu obchodnímu zástupci, jako by tyto obchody sjednal on sám.

4. Porušení povinnosti, za naplnění zákonem stanovených předpokladů (viz § 373 a násl.), zakládá povinnost k náhradě škody. Může být současně využito i právo k odstoupení od smlouvy podle § 672.

Související ustanovení:

§ 659 odst. 3; § 659a odst. 2; § 664; § 672

§ 666

(Provize při výhradním zastoupení)

Zastoupený je oprávněn uzavírat obchody, na které se vztahuje výhradní obchodní zastoupení, i bez součinnosti obchodního zástupce, je však povinen, pokud smlouva nestanoví něco jiného, platit z těchto obchodů obchodnímu zástupci provizi tak, jako kdyby tyto obchody byly uzavřeny s jeho součinností (§ 659a odst. 2).

1. Pro výhradní zastoupení podle tohoto **dispozitivního ustanovení** platí, že zastoupený může i při výhradním obchodním zastoupení uzavírat v dané oblasti (rozsahu) obchody sám. Musí však i v těchto případech hradit obchodnímu zástupci z těchto uzavřených obchodů provizi.

2. Smluvně je sice možno se od tohoto ust. odchýlit, ovšem pouze s omezením daným **kogentním** § 659a, který v odst. 2 pro tento případ právo na provizi obchodnímu zástupci

přiznává. Právní úprava se zde jeví jako poněkud duplicitní, neboť znění § 666 umožňuje smluvní vyloučení výše zmiňované provize, zatímco kogentnost § 659a, na který § 666 odkazuje, chrání výhradního obchodního zástupce svou interpretační předností. Smluvní volnost je tak stranám ponechána pouze co do možnosti dohodnout se o výši provize z těchto případů, neboť v § 659a odst. 2 není striktně stanoveno, že se musí jednat o provizi shodnou s obvyklou provizí z obchodů smluvených přímo zástupcem. V praxi pak může být – je-li taková vůle stran – pro tyto případy dohodnuta ve smlouvě provize snižena.

Judikatura:

viz rozhodnutí ESD ve věci Georgios Kontogeorgas kontra Kartonpak AE cit. u § 659a

Související ustanovení:

§ 659a odst. 2, § 665

Zánik obchodního zastoupení

§ 667

(Zánik a prodloužení vztahu)

Závazek obchodního zástupce zaniká uplynutím doby, na kterou byla uzavřena smlouva. Jestliže po uplynutí této doby se strany smlouvou dále řídí, mění se na smlouvu uzavřenou na dobu neurčitou.

1. Dané **dispozitivní ustanovení** upravuje zánik obchodního zastoupení sjednaného na dobu určitou.

2. Vztah založený smlouvou o obchodním zastoupení může **zaniknout z řady různých příčin**, jejichž přesné vymezení nacházíme jak v obchodněprávní, tak občanskoprávní úpravě. Je zde na místě připomenout zejména možnost zániku závazků z této smlouvy **dohodou stran** ve smyslu ust. § 570 a násl. obč. zák., **úmrtím** fyzické osoby či **zánikem právnické osoby** bez právního nástupnictví (§ 579 obč. zák. a § 68 a násl. obch. zák.), **splynutím** podle § 584 obč. zák. - např. po fúzi, prodeji podniku či jeho části apod., v důsledku **nemožnosti plnění** (§ 575 a násl. obč. zák. a § 352 - 354 obch. zák.), jakož i v důsledku **odstoupení od smlouvy** učiněného buď na podkladě dohody dle § 355 obch. zák. nebo pro porušení smlouvy (§ 344 - 351 obch. zák.) či vzhledem ke zmaření jejího účelu (§ 356 obch. zák.).

3. Přímo pro tento smluvní typ je specificky vymezen **zánik vztahu uplynutím doby**, na niž byla smlouva uzavřena. **Jednají-li však i po uplynutí této doby smluvní strany v souladu s obsahem smlouvy** o obchodním zastoupení, mění se tato na **smlouvu uzavřenou na dobu neurčitou**. Znění § 667 je dispozitivní, v praxi se lze tedy setkat i s odlišně smluveným způsobem jednání po uplynutí doby trvání smlouvy, nejčastěji s postupem podle původního znění tohoto ustanovení, které připouštělo opakované prodloužení smlouvy vždy maximálně o šest měsíců.

Související ustanovení:

§ 668

Související předpisy:

zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

§ 668

(Výpověď smlouvy na dobu neurčitou)

(1) Smlouva je sjednána na dobu neurčitou, stanoví-li to smlouva, nebo neobsahuje-li smlouva ustanovení o době, na kterou byla uzavřena, nebo nevyplývá-li omezení z účelu smlouvy.

(2) Smlouva sjednaná na dobu neurčitou může být ukončena kteroukoliv ze stran výpovědí.

(3) Délka výpovědní lhůty je jeden měsíc pro první rok, dva měsíce pro druhý rok, tři měsíce pro třetí a další roky trvání smluvního závazku. Strany nemohou dohodnout kratší výpovědní lhůtu.

(4) Jestliže smluvní strany dohodnou delší výpovědní lhůtu, než jaké stanoví odstavec 3, nesmí být lhůta, kterou je vázán zastoupený, kratší než lhůta, kterou musí dodržet obchodní zástupce.

(5) Nedohodly-li strany něco jiného, musí výpovědní lhůta skončit ke konci kalendářního měsíce.

(6) Předchozí odstavce se použijí i na smlouvy uzavřené na dobu určitou, které se změnilo ve smlouvy na dobu neurčitou podle § 667, s tím, že výpovědní lhůta bude počítána s přihlédnutím k uplynulé určité době trvání smluvního závazku, která předcházela přeměně na smlouvu na dobu neurčitou.

1. Úprava podmínek výpovědi smlouvy na dobu neurčitou, zakotvená v tomto ustanovení, je **převážně kogentní** - odst. 2, 3, 4 a 6; odst. 1 a 5 je **dispozitivní**.

K odst. 1

2. Vzhledem k tomu, že dohoda o době trvání vztahu není podstatnou částí smlouvy o obchodním zastoupení, stanoví první odstavec, že se smlouva považuje za smlouvu **uzavřenou na dobu neurčitou**, je-li splněna **alespoň jedna z následujících podmínek**:

- smlouva **výslovně stanoví**, že je uzavřena na dobu neurčitou,
- doba trvání vztahu **není** ve smlouvě **sjednána**,
- z účelu smlouvy **nevyplývá** její **časové omezení**.

3. Oproti dřívějšímu znění, podle něž se smlouva neobsahující ustanovení o době, na niž je uzavřena, vždy považovala za smlouvu na dobu neurčitou, se dnešní dispozitivní verze jeví jako pružnější, neboť připouští i možnost omezení trvání smlouvy vyplývající z jejího účelu či kontextu.

K odst. 2

4. Tímto **kogentním ustanovením** je upraveno **právo obou smluvních stran ukončit vztah** na dobu neurčitou **výpovědí** smlouvy. Vzhledem k tomu, že se od tohoto ujednání nelze smluvně odchýlit, je třeba veškerá omezení možnosti dát výpověď zachycená ve smlouvě považovat za neplatná. Jestliže **z vlastní vůle** obchodní zástupce ukončí smluvní vztah výpovědí, ztrácí podle § 669a písm. b) právo na odškodnění dle § 669.

K odst. 3 a 4

5. V souladu s článkem 15 směrnice č. 86/653/EHS je **kogentně stanovena** též **minimální délka výpovědní lhůty**. Smluvní **prodloužení** této délky je možné pouze za podmínky dodržení **principu rovného postavení smluvních stran** dle čtvrtého odstavce, jenž svým **kogentním** zněním zakazuje zkrácení lhůty, kterou je vázán zastoupený, oproti lhůtě, již musí dodržet obchodní zástupce.

K odst. 5

6. **Dispozitivně** je stanoven **okamžik vypršení výpovědní lhůty** ke konci kalendářního měsíce, je však možné dohodnout jiné řešení.

K odst. 6

7. Dle **kogentního** ust. odst. 6 se právní úprava předchozích odstavců vztahuje též na smlouvy původně uzavřené na dobu určitou, jež se změnily **ve smlouvy na dobu neurčitou** podle § 667. Při výpočtu výpovědní lhůty bude přihlíženo také k době trvání smluvního závazku, která předcházela přeměně na smlouvu na dobu neurčitou.

Související ustanovení:

§ 263; § 667

Předpisy práva Evropských společenství

směrnice Rady č. 86/653/EHS ze dne 18. prosince 1986 o koordinaci právní úpravy členských států týkající se nezávislých obchodních zástupců

§ 669

Právo na odškodnění

(1) Obchodní zástupce má v případě ukončení smlouvy právo na odškodnění, jestliže

- a) zastoupenému získal nové zákazníky nebo rozvinul významně obchod s dosavadními zákazníky a zastoupený má dosud podstatné výhody vyplývající z obchodů s nimi, a**
- b) placení tohoto odškodnění je spravedlivé, jsou-li vzaty v úvahu všechny okolnosti, zejména provize, kterou obchodní zástupce ztrácí a která vyplývá z obchodů uskutečněných s těmito zákazníky; tyto okolnosti zahrnují také použití nebo nepoužití konkurenční doložky ve smyslu § 672a.**

(2) Výše odškodnění nesmí překročit roční provizi vypočítanou z ročního průměru odměn získaných zástupcem během posledních pěti let, a trvala-li smlouva dobu kratší než pět let, musí být vypočítáno z průměru za celé smluvní období.

(3) Přiznání odškodnění nezbavuje obchodního zástupce práva na náhradu škody.

(4) Právo na odškodnění vznikne rovněž, jestliže ukončení smlouvy nastane na základě úmrtí obchodního zástupce.

(5) Obchodní zástupce ztrácí právo na odškodnění podle odstavce 1, jestliže neoznámí zastoupenému do jednoho roku od ukončení smlouvy, že uplatňuje svá práva.

(6) Strany se nemohou před uplynutím smluvené doby platnosti smlouvy dohodnout odchylně od předchozích odstavců v neprospěch obchodního zástupce.

1. Dané ustanovení upravuje právo na odškodnění při zániku smlouvy v pěti **dispozitivních** odstavcích, šestý **kogentní** odst. pak limituje jejich smluvní volnost, když stanoví, že se strany před uplynutím smluvené doby platnosti smlouvy **nemohou dohodnout v neprospěch obchodního zástupce**.

K odst. 1:

2. Úprava odškodnění vychází především ze dvou předpokladů:

- že **činnost obchodního zástupce byla pro zastoupeného prospěšná** a pomohla mu mj. na určitém území získat či upevnit jeho postavení a význam použití jeho označení,
- že obchodní zástupce současně ukončením vztahu **ztrácí možnost zisku provize**, již by vzhledem k výsledkům své činnosti mohl ještě získat, pokud by obchodní zastoupení bývalo neskončilo.

3. Zákonným vyjádřením obou těchto předpokladů je ust. prvního odst., které vymezuje dvě **nezbytné podmínky** pro právo na odškodnění obchodnímu zástupci pro případ ukončení smlouvy:

- obchodní zástupce zastoupenému získal nové zákazníky nebo rozvinul významně obchod s dosavadními zákazníky a **zastoupený má dosud podstatné výhody vyplývající z obchodů s nimi**,
- byly vzaty v úvahu **všechny okolnosti**, zejména **provize**, kterou obchodní zástupce ztrácí a která vyplývá z obchodů uskutečněných s těmito zákazníky; tyto okolnosti zahrnují také použití nebo nepoužití **konkurenční doložky** ve smyslu § 672a.

4. Není-li sjednána konkurenční doložka omezující možnosti podnikání obchodního zástupce po ukončení vztahu, **neznamená** to automaticky **ztrátu práva** obchodního zástupce **na vyplacení odškodnění**; konkurenční doložka je pouze jedním z faktorů, ke kterým se přihlíží při určování jeho výše.

K odst. 2:

5. Druhý odst. § 669 stanoví pravidlo pro výpočet **maximální výše odškodnění** tak, že nesmí překročit roční provizi vypočítanou z ročního průměru odměn získaných zástupcem během posledních pěti let. Trvala-li smlouva dobu kratší než pět let, musí být výše počítána z průměru hodnot provizí za celé smluvní období.

6. Při splnění předem stanovených kritérií je možno vyplatit obchodnímu zástupci i nižší částku, než je horní hranice uvedená v odst. 2., rozhodujícím je **posouzení konkrétního případu** a současně respektování **zásady poctivého obchodního styku**.

K odst. 3:

7. Třetí odstavec zdůrazňuje **zachování práva obchodního zástupce na náhradu škody** dle § 373 – 386 i přes vyplacení odškodnění.

K odst. 4:

8. Ve čtvrtém odstavci je právo na odškodnění přiznáno i za podmínky, že ukončení smlouvy nastane **na základě úmrtí obchodního zástupce** (tj. odškodnění případně dědicům). Jedná se tedy o majetkový nárok, který by měl být realizován v rámci dědického řízení, současné uplatnění odst. 5., podle nějž právo obchodního zástupce na odškodnění zanikne, jestliže svůj požadavek na uplatnění tohoto práva neoznámí zastoupenému do jednoho roku od ukončení smlouvy, v tomto případě není možné. Vzhledem k tomu, že je tato oznamovací povinnost stanovena jen obchodnímu zástupci a současně platí zásada podle § 583 obč. zák.

(použitého podle § 1 odst. 2 obch. zák.), že k zániku práva dochází jen v případech v zákoně uvedených, uplatní se za této situace příslušné promlčecí lhůty.

K odst. 5:

9. Pátý odstavec stanoví obchodnímu zástupci pro uplatnění jeho práva na odškodnění u zastoupeného prekluzivní lhůtu jednoho roku od ukončení smlouvy [viz komentář k odst. 4.]

K odst. 6:

10. Úprava práva na odškodnění je dispozitivní, výjimku však tvoří ustanovení šestého **kogentního** odstavce, z něž vyplývá, že je sice možné se před uplynutím smluvené doby platnosti smlouvy dohodnout odchylně od úpravy odškodnění dle předchozích odstavců, ale **jen ve prospěch obchodního zástupce**. V jeho neprospěch lze tedy dohodu učinit jen po uplynutí této doby, kdy jsou již známy konkrétní okolnosti případu, a bude pouze na posouzení obou smluvních stran, zda a jakým způsobem chtějí odškodnění upravit. Ochrana obchodního zástupce nemá za této situace již opodstatnění, neboť po zániku vzájemného závazku není již obchodní zástupce nucen okolnostmi přijmout podmínky předkládané zastoupeným. I při těchto odchylných ujednáních je ovšem třeba vycházet ze zásady poutivého obchodního styku v souladu s ust. § 265 .

Související ustanovení:

§ 263; § 669a; § 672a

Judikatura:

Placení odškodnění obchodnímu zástupci je spravedlivé, a to s ohledem na výhody, které má zastoupený **nejen ze zákazníků získaných obchodním zástupcem** v době trvání obchodního zastoupení, ale **získaných i dříve, kdy byl jako pojišťovací agent v pracovním poměru k zastoupenému, které následně převzal do péče jako obchodní zástupce**. Současně je nutno vzít v úvahu i skutečnost, že obchodní zástupce plnil své povinnosti řádně, smlouva o obchodním zastoupení zanikla z vůle zastoupeného bez udání důvodu. Rozhodující při určování výše odškodnění je i skutečnost, že obchodní zástupce byl po ukončení smlouvy o obchodním zastoupení omezen při další výdělečné činnosti dlouhodobou konkurenční doložkou, jejíž porušení bylo sankcionováno smluvní pokutou ve výši 100.000.- Kč. Obchodnímu zástupci tedy právem náleží odškodnění v maximální výši rovnající se roční provizi za uzavřené pojistné smlouvy. (**32 Odo 1001/2006** <<http://nsoud.cz>>)

§ 669a

(Výjimky z práva na odškodnění)

(1) Právo na odškodnění podle § 669 nevznikne,

- a) **jestliže zastoupený ukončil smlouvu pro takové porušení smluvního závazku obchodním zástupcem, které by opravňovalo k odstoupení od smlouvy,**
- b) **jestliže obchodní zástupce ukončil smlouvu, není-li toto ukončení odůvodněno okolnostmi na straně zastoupeného nebo není-li odůvodněno věkem, invaliditou nebo nemocí obchodního zástupce, jestliže od něj pokračování v činnosti nelze rozumně požadovat, nebo**
- c) **jestliže podle dohody se zastoupeným obchodní zástupce převede práva a povinnosti ze smlouvy o obchodním zastoupení na třetí osobu.**

(2) Strany se nemohou před uplynutím smluvené doby platnosti smlouvy dohodnout v neprospěch obchodního zástupce odchylně od předchozího odstavce.

1. Toto ustanovení taxativně vymezující podmínky, za nichž právo na odškodnění nevznikne, je rozděleno do dvou odstavců, z nichž první je **dispozitivní**, odst. 2 je **kogentní**.

2. Právo na odškodnění dané § 669 nevznikne pouze tehdy, je-li splněna alespoň jedna z následujících podmínek:

- zastoupený ukončil smlouvu **pro takové porušení smluvního závazku obchodním zástupcem**, které by opravňovalo k odstoupení od smlouvy,
- **obchodní zástupce z vlastní vůle smlouvu ukončil**, současně však toto ukončení nebylo odůvodněno okolnostmi na straně zastoupeného (např. neplněním povinností či nedostatečnými obchodními možnostmi) nebo nevyplývalo-li z věku, invalidity nebo nemoci obchodního zástupce, jestliže od něj nebylo možné pokračování v činnosti rozumně požadovat,
- **obě strany se dohody**, že obchodní zástupce **převede** svá práva a povinnosti ze smlouvy o obchodním zastoupení **na třetí osobu**.

3. První podmínka předpokládá situaci, kdy došlo k ukončení smlouvy ze strany zastoupeného v důsledku natolik závažného porušení smluvního závazku obchodním zástupcem, které by opravňovalo k odstoupení od smlouvy, nepřímou tak **stanoví zastoupenému povinnost prokázat skutečnosti, které jej k odstoupení od smlouvy vedly**.

4. Toto striktní stanovení možných podmínek, za nichž nevzniká zástupci nárok na odškodnění, v souladu s **kogentním** ust. 2. odst. § 669a, které **neumožňuje odchýlení se v neprospěch obch. zástupce před uplynutím smluvené doby platnosti smlouvy**, je opět výrazem principu ochrany obchodního zástupce vyplývajícím přímo ze směrnice Rady č. 86/653/EHS. Také pro toto ust. platí, že lze v neprospěch obchodního zástupce učinit dohodu až po uplynutí smluvené doby platnosti závazku, kdy jsou již známy konkrétní okolnosti případu, a bude pouze na posouzení obou smluvních stran, zda chtějí právo na odškodnění vyloučit. Ochrana obchodního zástupce nemá za této situace již opodstatnění, neboť po zániku vzájemného závazku není již obchodní zástupce nucen okolnostmi přijmout podmínky předkládané zastoupeným.

Související ustanovení:

§ 263; § 669

Předpisy práva ES

směrnice Rady č. ze dne 18. prosince 1986 o koordinaci právní úpravy členských států týkající se nezávislých obchodních zástupců

§ 670

(Výhradní zastoupení na dobu určitou)

Bylo-li výhradní zastoupení sjednáno na dobu určitou, může kterákoliv strana vypovědět smlouvu způsobem stanoveným v § 668 odst. 3, jestliže objem obchodu nedosáhl během posledních 12 měsíců objemu obchodů stanoveného ve smlouvě, jinak přiměřeného odbytovým možnostem.

1. Dané **dispozitivní ustanovení** řeší postup v situacích, kdy se u **výhradního zastoupení** po uzavření **smlouvy na dobu určitou** nesplnilo očekávání stran z hlediska objemu obchodu.

2. V návaznosti na závazek zastoupeného zdržet se využití jiného obchodního zástupce v rámci vztahu vyplývajícího **ze smlouvy o výhradním zastoupení** je umožněno kterékoli ze stran smlouvy o obchodním zastoupení na dobu určitou tuto smlouvu vypovědět způsobem stanoveným v § 668 odst. 3. Důvodem pro tuto výpověď je **nesplnění očekávání spjaté s objemem uzavíraných obchodů** během posledních 12-ti měsíců. Buď je vyčíslen rozhodný objem obchodů přímo ve smlouvě, nebo jej lze odvodit vzhledem k přiměřeným odbytovým možnostem.

3. Toto ustanovení lze považovat za prvek ochrany zastoupeného, neboť zde **získává možnost nahradit** (v určité územní oblasti či skupině obchodů) méně schopného **výhradního obchodního zástupce** jiným ještě **před uplynutím sjednané doby platnosti** smlouvy. Avšak i pro neúspěšného obchodního zástupce zde vzniká prostor pro včasné ukončení činnosti, čímž se mj. vyhne neúměrnému zvyšování vlastních, často zbytečně vynaložených nákladů.

Související ustanovení:

§ 668, § 669

§ 671

zrušen

Ustanovení § 671 bylo zrušeno tzv. harmonizační novelou provedenou zákonem č. 370/2000 Sb., a to vzhledem k nové úpravě § 659a – 659c.

§ 672

(Porušení výhradního zastoupení)

(1) Jestliže při sjednání výhradního obchodního zastoupení používá zastoupený jiného obchodního zástupce, je oprávněn obchodní zástupce odstoupit od smlouvy.

(2) Jestliže při sjednání výhradního obchodního zastoupení vykonává obchodní zástupce činnost, jež je předmětem jeho závazku vůči zastoupenému, i pro jiné osoby, může zastoupený odstoupit od smlouvy.

1. K úpravě výhradního zastoupení se vztahuje i toto **dispozitivní ustanovení**.

2. Vedle obecné úpravy odstoupení od závazku a odpovědnosti za škodu obsahuje právní úprava smlouvy o obchodním zastoupení i speciální ustanovení pro případ **porušení výhradního obchodního zastoupení**. Pokud při sjednání výhradního obchodního zastoupení sjednal zastoupený pro tutéž oblast, respektive pro tentýž okruh osob i jiného obchodního zástupce, je původní obchodní zástupce oprávněn odstoupit od smlouvy. Zastoupený pak může odstoupit od smlouvy v případě, že i přes sjednání výhradního obchodního zastoupení

vykonává obchodní zástupce pro jiné osoby činnost, jež je předmětem jeho závazku vůči zastoupenému.

Související ustanovení:

§ 344, § 351

§ 672a

Konkurenční doložky

(1) Ve smlouvě o obchodním zastoupení je možno písemně dohodnout, že obchodní zástupce nesmí po stanovenou dobu, nejdéle však 2 roky po ukončení smlouvy, na stanoveném území nebo vůči stanovenému okruhu osob na tomto území vykonávat na vlastní nebo na cizí účet činnost, která byla předmětem obchodního zastoupení, nebo jinou činnost, která by měla soutěžní povahu vůči podnikání zastoupeného.

(2) Konkurenční doložka odporující podmínkám uvedeným v odstavci 1 je neplatná.

(3) V případě pochybností může soud konkurenční doložku, která by omezovala zástupce více, než kolik vyžaduje potřebná míra ochrany zastoupeného, omezit nebo prohlásit za neplatnou.

1. Toto **kogentní ustanovení**, jež harmonizuje naši právní úpravu s čl. 20 směrnice Rady č. 86/653/EHS, reguluje tzv. **konkurenční doložky**, které **umožňují omezení svobodného výkonu práv bývalého obchodního zástupce** v souvislosti s předmětem činnosti bývalého zastoupeného.

2. Konkurenční doložkou je možné omezit právo obchodního zástupce vykonávat na vlastní nebo cizí účet činnost, jež byla předmětem obchodního zastoupení, nebo jinou činnost, která by měla **soutěžní povahu vůči podnikání zastoupeného**, na dobu po ukončení vztahu.

3. Má-li však být konkurenční doložka sjednána platně, musí kumulativně splňovat následující podmínky:

- **písemná forma**,
- platnost pouze pro **stanovenou dobu**, nejdéle však 2 roky po ukončení smlouvy,
- vymezení pro konkrétní **území** (lokálního rozsahu) nebo vůči stanovenému **okruhu osob** na tomto území,
- dostatečně konkrétní a přiměřeně **úzký zákaz činnosti** obchodního zástupce,
- **v přímé souvislosti** s ochranou zájmů zastoupeného.

4. Konkurenční doložka nesmí ani při formálním splnění podmínek daných v prvním odstavci být nepřiměřená, nesmí omezit činnost obchodního zástupce po skončení obchodního zastoupení více, než odpovídá **pravidlům poctivého obchodního styku**.

5. Odstavce 2 a 3 zakotvují **neplatnost** těch konkurenčních doložek, které by byly sjednány v rozporu s ust. odst. 1, respektive výslovně přiznávají v pochybnostech **moderační právo soudům**, tj. právo rozsah doložky zúžit na přiměřenou míru.

Judikatura:

Při sjednání konkurenční doložky ve smlouvě o obchodním zastoupení dojde k porušení dobrých mravů, **jestliže je vymezení zákazu konkurence široké a neurčité** – formulováno jako zákaz výkonu činnosti v „obdobných“ oblastech, v níž vyvíjel obchodní zástupce činnost, zákaz prodeje „obdobných“ výrobků a zboží; **nevymezení zákazu konkurence na určité území je pak nepřiměřeným zásahem do práva svobodného podnikání** obchodního zástupce, což je v rozporu se zásadou rovnosti účastníků. Sjednaná konkurenční doložka se svým obsahem příčí dobrým mravům, neboť se vymyká smyslu a cílům, pro které může být konkurenční doložka sjednána, a nesleduje již pouze ochranu zastoupeného, ale popírá právo obchodního zástupce na svobodné podnikání. (**32 Odo 659/2005** <<http://nsoud.cz>>)

Předpisy práva Evropských společenství:

směrnice Rady č. 86/653/EHS ze dne 18. prosince 1986 o koordinaci právní úpravy členských států týkající se nezávislých obchodních zástupců

Související ustanovení:

§ 263, odst. 1; § 669

ZDE KONČÍ ČÁST DR. MAREK 6